

Sergej FLERE

Vlado Srak

Leksikon morale in etikeEkonomsko-poslovna fakulteta, Maribor
1999, str.1-579

Dr. Vlado Srak se je v slovenski publicistici in družboslovju že uveljavil kot pisec številnih leksikonov o morali in politiki. Razen tega je napisal tudi lepo število drugih družboslovnih in publicističnih publikacij. S svojimi leksikoni je uveljavil zvrst družboslovnega dela, ki je na Slovenskem manjkajoča, kajti pri nas primanjkuje sistematičnih, učbeniških in zlasti leksikonskih del s posameznih področij družboslovja. Dr. Srak je takorekoč edini, ki je večji del svojih družboslovnih prizadevanj usmeril na to področje in tudi razvil določeno metodologijo tega dela.

Priljučno delo presega dosedanje intelektualne izdelke dr.Sruka. Izdelava leksikonskega dela z znanstvenega področja, na katerega se nanaša etika, je zelo zahtevno. Zahtevnost predvsem izhaja iz same nedoločenosti meja problematike, ki jih zadeva moralna (predmet etike kot vede). Prva težavna naloga pri izdelavi takšnega dela je geslovník. Dr. Srak se je tukaj pokazal precej vsestranski in izčrpen. V zelo obsežni knjigi se najdejo gesla, ki zadevajo moralne pojave in moralne vidike pojavov iz najrazličnejših področij družbenega življenja in predvsem v kulturi. To je nujno, ker morala preveča takorekoč celotno družbeno delovanje posameznika in družbeno življenje ter kulturo (razumljeno v antropološkem, pa tudi v laičnem pomenu). Tako nam bo Leksikon dr. Sraka v oporo rako pri analizi družboslovnih pojavov in pojmov, kot pri splošno izobraževalnih namenih. Gotovo bi lahko bil koristen tudi pri pouku predmeta Verstva in etika tako za učitelje osnovne šole kot za učitelje ustreznega predmeta v srednjem izobraževanju.

Dr. Srak obdeluje vse teoretične pojme, ki se nanašajo na etiko in moralno, oblikovani znotraj posameznih filozofskih in družboslovnih ved. Tu so pojmi, ki zadevajo socialno psihologijo, sociologijo, etiko in ostale filozofske vede, politologijo, pravoznanstvo

idr. Seveda so najbolj sistematično podani pojmi, ki zadevajo etiko samo, vendar kaže, da je to zelo težko in celo pogostoma krivično ločiti od drugih družboslovnih pojavov in pojmov, v katerih je določena etična oz. moralna komponenta. Omeniti velja prikaze etičnih naukov posameznih verstev. Razen tega ima Leksikon tudi določeno "življenjskost", torej preseže običajno akademsko odmaknjenost z izčrpnim analitičnim prikazom pomena laičnih izrazov, ki se nanašajo na moralnost osebe (npr. objestnost, opolzlost). Avtor je pozoren tudi do novih pojavov na področju etike, ne samo takšnih kot so "permisivna vzgoja", temveč tudi na oblikovanje nadzorstva, značilnega za moderno družbo (E. Durkheim, T. Parsons). K zanimivosti in nazornosti Leksikona prispevajo tudi pregovori, zlasti latinski. Vendar obstaja tudi nevarnost, da problematiko razume preširoko: tako se v Leksikonu pojavlja geslo "Paulingova peticija", ki je vsekakor marginalnega pomena za razumevanje etike in morale. Tudi geslo "pornokracija" ne prispeva bistveno k razumevanju etike in npravnosti sodobne družbe, zadoštuje namreč "pornografija".

Predvsem pa Leksikon lahko, s svojo razčlenjenostjo in bogastvom tako gesel kot tudi konkretne vsebine, brez vsiljevanja določenega npravnega nazora, z znanstveno objektivnostjo, prispeva k odpravi stališč, ki moralo zreducirajo in poenostavijo v bolj ali manj veliko število pravil, ki naj bi jih mehansko izvajali. Iz Leksikona lahko tudi spoznamo, da odgovori na moralna vprašanja niso enostavni in enoznačni, vprašanja pa marsikatera so.

Igor LUKŠIČ

John Kean

Civil Society. Old Images, New Visions.
Polity Press 1998.

Delo Johna Keana je na Slovenskem dokaj dobro poznano zlasti v zvezi s problematiko civilne družbe. John Kean je v začetku osemdesetih let spodbudil razpravo o civilni družbi kot pojmu, ki naj bi postal skupni